

Kinderliteratuur

DE EENZAAMHEID.

Die vermaak heeft in het lezen.
Hoeft geen eenzaamheid te vreezen blaas.

Inhoudsopgave

- Onderzoeksvraag
- Inleiding
- Invloed van de tijdgeest en maatschappelijke ontwikkelingen
- Een nieuwe kijk op literatuur
- Wat is Locke's denkbeeld over kinderen opvoeden?
- De romantiek en het sentimentalisme
- Hiëronymus van Alphen
- Is kinderliteratuur stiekem ook propaganda?
- Conclusie
- Eigen mening
- Bronnen

Onderzoeksvraag

Mijn onderzoeksvraag luidt: Wat heeft literatuur met het onderwijs en de opvoeding van kinderen te maken?

Inleiding

Het thema dat ik heb gekozen is opvoeding en onderwijs en het onderwerp waar ik me in ga verdiepen is de kinderliteratuur van de 18e eeuw. Het blijkt namelijk dat kinderliteratuur een groot verband heeft met opvoeding en onderwijs. Ik heb voor dit thema gekozen omdat het mij een leuk onderwerp lijkt waar ik een mooi stuk over kan schrijven.

Invloed van de tijdgeest en maatschappelijke ontwikkelingen

De 18e eeuw is de periode van de verlichting. De verlichting is ontstaan in landen zoals Engeland, Frankrijk, Duitsland en Schotland. Mensen probeerden meer samen te werken met andere landen. Omdat dit zo bijzonder was kwamen er steeds meer boeken op de markt over de wereld en reizen. De koning en de Adel kregen minder macht waardoor de burgers meer voor het zeggen kregen. Zo durfden burgers eindelijk hun eigen mening te geven en gingen ze zelf bedenken hoe dingen in elkaar zaten.

Een nieuwe kijk op literatuur

het begin van de 18e eeuw was het tijdperk van de verlichting.

Er ontstond een filosofische stroming die rationalisme heette.

In deze tijd begonnen mensen hun gezonde verstand te gebruiken om de wereld te kunnen begrijpen. Deze filosofische stroming zorgde ook er ook voor dat er bij filosofen en filantropijnen een heel nieuwe kijk op literatuur, onderwijs en op de opvoeding van kinderen ontstond. Filantropijnen en filosofen zoals John Locke en Jean-Jacques Rousseau hebben veel invloed gehad op de literatuur speciaal voor kinderen.

Ze hadden een voorkeur voor een opvoeding in het teken van harmonie.

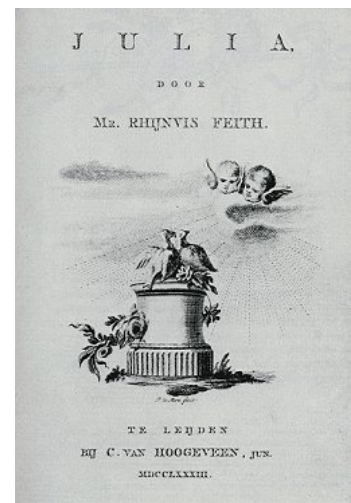
Kinderen werden gezien als zelfstandige wezens die zelf konden nadenken en zelf beslissingen konden nemen. De kinderen konden in een eenvoudige kindertaal in kinderboeken, sprookjes, versjes en gedichtjes over hun problemen lezen. Volgens het rationalisme komt verkeerd gedrag voort uit gebrek aan het goede; doordat er in de verhaaltjes altijd een wijze les werd verstoppt leerden de kinderen hoe ze zich netjes hoorden te gedragen. Zo zouden kinderen opgroeien tot beschaafde burgers om zo een betere maatschappij te laten ontstaan.

Wat is Locke's denkbeeld over kinderen opvoeden?

Volgens Locke werd een kind geboren als een '*tabula rasa*', een persoon met een lege, blanke geest. Het kind konden ouders vormen tot een goed of een slecht persoon, daarom was het ook de verantwoordelijkheid van ouders hoe het kind zich verder zou ontwikkelen. De opvoeding moet eenvoudig zijn. Bij voorkeur de eerste drie, vier jaar geen vlees. Kinderen slaan is verboden. Kinderen moeten leren gehoorzamen. Ze moeten strak worden gehouden, maar je moet ze niet streng straffen: 'want ik ben van mening dat een grote strengheid in het straffen zeer weinig goed, ja groot kwaad doet in de opvoeding.'

De romantiek en het sentimentalisme

In het einde van de 18e eeuw ontstond de romantiek en het sentimentalisme. Volgens het sentimentalisme was het gevoel net zo belangrijk als het verstand. Alles wat men dus nog niet van de wereld begreep met gezond verstand, zoals God en het hiernamaals, werd aangevuld met emoties. In de 18e eeuw was Rhijnvis Feith misschien wel de meest gevoelvolle sentimentalist en schrijver in Nederland. Voor hem werd het steeds duidelijker dat de mens God niet kan bereiken door middel van verstand, maar dat een vereniging met God alleen door het gevoel tot stand kan worden gebracht. Zijn beroemdste roman heet Julia.

Een stukje uit de roman van Feith:

Witte roozen, die haar hair versierden, en ook deeze verdwenen ten laatsten. Ik zuchtte. - Geheel vertederd wierp ik mij op den grond neder en dankte God vuurig voor zijne bewaring. - o Mijn vriend! Aan welk eene verzoeking was ik ontkomen! Het genoeglijke, het leven van mijne liefde, mijn ruimademend geweten, - het zacht- bedwelmend verschiert op de onsterfelijkheid - op eene onsterflijkheid, die ik met mijne Julia deelen zal! - Hemel! in gevaar om dit alles aan het vliegend genoeg van een berouwteelend oogenblik voor altijd onherstelbaar op te offeren! o hoe klopt mijn hart nog van blijdschap op de enkele herinnering dat ik eens aan zulk eene verzoeking ontkomen ben! -- Thans

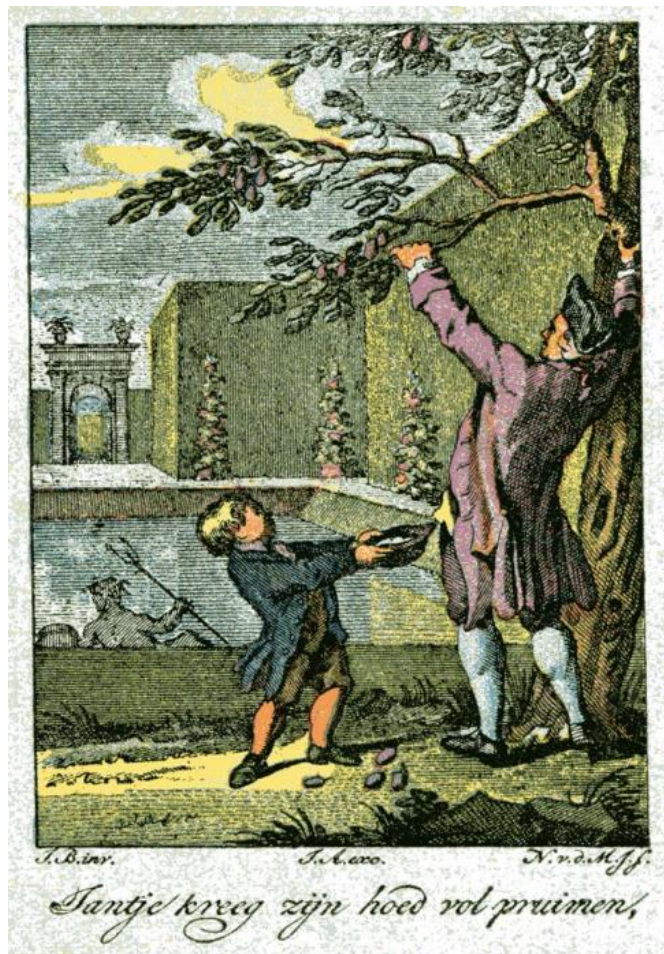
schoven er zwarte wolken voor de maan. Ik wandelde langzaam, diepgevoelend, het bosch uit, en toen ik in mijne woning trad, hoorde ik van verren den donderachter mij ratelen.--

Zoals je leest zijn verhalen uit de tijd van het sentimentalisme zeer overdreven. Het gevoel en de liefde staat voorop.

Hiëronymus van Alphen

Met name Hiëronymus van Alphen (1746 - 1803) was erg goed in het schrijven van kindergedichtjes en schreef het zeer bekende kindergedichtje: 'De Pruimenboom'.

*Jantje zag eens pruimen hangen,
O! als eijeren zo groot.
't Scheen, dat Jantje wou gaan
plukken,
Schoon zijn vader 't hem verbood.
Hier is, zei hij, noch mijn vader,
Noch de tuinman, die het ziet:
Aan een boom, zo vol geladen,
mist men vijf zes pruimen niet.
Maar ik wil gehoorzaam wezen,
En niet plukken: ik loop heen.
Zou ik, om een hand vol pruimen,
Ongehoorzaam wezen? Neen.
Voord ging Jantje: maar zijn vader,
Die hem stil beluisterd had,
Kwam hem in het loopen tegen,
Voor aan op het middelpad.
Kom mijn Jantje! zei de vader,
Kom mijn kleine hartedief!
Nu zal ik u pruimen plukken;
Nu heeft vader Jantje lief.
Daarop ging Papa aan 't schudden
Jantje raapte schielijk op;
Jantje kreeg zijn hoed vol pruimen,
En liep heen op een galop.*

In 1754 bestonden er al kinderboeken die uit het Frans vertaald waren zoals: Doornroosje, Roodkapje, De gelaarsde kat, Assepoester en Klein duimpje. Maar Van Alphen schreef als eerste het Nééerlandse kinderboek in 1778. Zijn verhaaltjes eindigden altijd met een wijze les. 'De Pruimenboom' bevatte ook een wijze les. Omdat Jantje besloot niet te stelen werd hij beloond door zijn vader. Zo leerden kinderen dat ze niet mochten stelen en dat als ze iets goed zouden doen, ze een beloning terug zouden krijgen. De wijze lessen in kinderverhaaltjes gingen wel vaker over stelen, maar ook over onderwerpen zoals: leren, huiswerk maken, met twee woorden spreken, niet liegen, en nog veel meer.

Is kinderliteratuur stiekem ook propaganda?

Sommige kinderboeken en verhaaltjes lijken meer geschreven te zijn voor volwassenen. Dit komt omdat de schrijvers zo nu en dan hun politieke standpunten in de kinderverhaaltjes verstopten. Dit is een goed voorbeeld:

*Burger, u beschermt de stad. Stel hierin uw eer.
Dit moet ieder burger doen, ook de grootste heer.*

Dit is een stukje uit het 'Vaderlandsch A-B boek voor de Nederlandsche Jeugd' uit (1781), een plaatjesboek waarmee kinderen leerden spellen en lezen. Het stukje tekst uit het voorbeeld stelt de letter de letter 'B' van 'burger' voor. Het is geschreven door Johan Hendrik Swildens die een voorstander was van burgerbewapening om in nood te kunnen vechten tegen de stadhouder (de grootste heer). Op het plaatje bij de letter 'B' is een groepje gewapende burgers die over de Dam in Amsterdam marcheren te zien. Dit verklaard ook waarom Johan voor het woord 'burger' heeft gekozen en niet voor het woord 'boer' of 'boter'.

Conclusie

Literatuur heeft ontzettend veel met het onderwijs en opvoeden van kinderen te maken. Dit komt omdat de literatuur al een groot deel van het leven van kinderen bepaalde. Literatuur leerde de kinderen wat goed of slecht was. Dat leren belangrijk is en dat ze beloond worden als ze dingen goed doen. Wijze lessen in kinderverhaaltjes worden al sinds de 18e eeuw ingezet om kinderen op te voeden en te onderwijzen.

Eigen mening

De literatuurgeschiedenis is door de jaren heen veel veranderd. Persoonlijk vind ik het ontzettend goed dat men wijze lessen in verhalen verstopt. Kinderen leren hier volgens mij heel veel van. Van onderwerpen zoals pesten en liegen tot het leren dat je niet bang hoeft te zijn voor de tandarts of de kapper zoals in 'knip knap zei de schaar' uit Jip en Janneke. Ook vind ik het fantastisch dat kinderen, zelfs nu met onze televisies en mobieltjes, nog steeds opgroeien met sprookjes en gedichtjes en daar veel van leren.

Bronnen

<http://www.literatuurgeschiedenis.nl/lg/18de/thema/lg18019.html>.

Geraadpleegd op 28 februari 2014.

<http://literatueurblognederlands.blogspot.nl/2013/05/18e-eeuw-kinderliteratuur.html>. Geraadpleegd op 28 februari.

<https://nederlandsh4c.wordpress.com/2013/05/27/18e-eeuw-kinderliteratuur/>. Geraadpleegd op 1 maart.

http://dbnlhttp://mail.tvorotterdam.nl/~tvonederlands/FOV1-00036FA2/.nl/tekst/buij001nede02_01/buij001nede02_01.pdf.

Geraadpleegd op 1 maart.

<http://mail.tvorotterdam.nl/~tvonederlands/FOV1-00036FA2/?OpenItemURL=S002F9465>

<http://litteraireaffaire.weebly.com/18e-eeuw-opkomst-kinderliteratuur.html>.

Geraadpleegd op 26 februari.